

Комуністычная партыя (большэвік) Беларусі

ЗВЯЗДА

ОРГАН ЦК І МЕНСКАГА АБКМА КП(б)Б

№ 22 (6299) | 28 студзеня 1939 г., субота | ЦЕНА 10 КАП.

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ

25—27 студзеня 1939 года адбыўся IV пленум Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі (большэвік) Беларусі з удзелам сакратараў абкомаў, гаркомаў і райкомаў КП(б)Б.

Пленум абмеркаваў наступныя пытанні: 1. Доклад Наркамзема БССР тав. Кулагіна аб ходзе падрыхтоўкі да веснавой саўбы 1939 года.

2. Доклад сакратара Магілёўскага абкома КП(б)Б тав. Маліна аб захаванні ў калгасе Магілёўскай вобласці Статута сельсагаспадарчай арцелі.

3. Доклады сакратара Гомельскага і Віцебскага абкомаў КП(б)Б тт. Жыжэнкова і Стулова аб ходзе выканання пастановаў ЦК ВКП(б) «Аб пастановах партыйнай прапаганды ў сувязі з выпускам «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)».

Па ўсіх гэтых пытаннях Пленум прыняў адпаведныя рашэнні. Апрача таго, Пленум прыняў рашэнне аб падрыхтоўцы да Усесаюзнай сельсагаспадарчай выстаўкі 1939 года і аб ходзе выканання дзяржаўных абавязанстваў.

Пленум выбраў другім сакратаром ЦК КП(б)Б тав. Кальцова П. А. Пленумам вызвалены ад абавязку члена Бюро ЦК КП(б)Б тав. Рэпініскі М. Я. і ад абавязку кандыдатаў у члены Бюро ЦК КП(б)Б тт. Кавалюк І. Д., Якушэва Т. І.

Пленум выбраў тав. Кулагіна М. В. членам Бюро ЦК КП(б)Б і тав. Масленнікава І. І. кандыдатам у члены Бюро ЦК КП(б)Б.

ДАСТОЙНА РЫХТАВАЦА ДА ЮБІЛЕЯ ШЭЎЧЭНКА

У сававіку многалінейны народ нашай краіны будзе ўшаноўваць памяць вялікага паэта-дэмакрата, дастойнага сына украінскага народа Тараса Грыгор'евіча Шэўчэнка. Паэт, чый голас быў накіраван супроць парскага самодзяржаўя, паэт, у вершах якога гучала непераможная сіла народа і апылавалася шматлікімі, цяжкае і абяздолене жыццё працоўнага люду...

Дарэмна украінскія буржуазныя нацыяналісты імкнуліся сказіць творчасць Шэўчэнка, апраўдуць яе ў нацыяналістычнае адзінне. Украінскі народ разам з усімі народамі нашай радзімы разграміў нацыянал-фашысцкае атрэнне, адстаў чыстату Шэўчэнка, бо ён да апошніх дзён сваёй служыў народу, і творчасць яго, сам ён належыць народу. Нікому і ніколі не адраб'яць народ і яго братаў, песьняра, бунтара і дэмакрата.

Шырока разгарнуўся падрыхтоўчая работа да 125-годдзя з дня нараджэння Тараса Грыгор'евіча Шэўчэнка па ўсёй нашай несялянскай краіне — свецкае народнай любові і павагі да вялікага украінскага кабары. У нашай рэспубліцы, як і ва ўсім Савецкім Саюзе, таксама распачата падрыхтоўчая работа да юбілея. Добрую, карысную, палітычна-важную работу прарабілі пісьменнікі і пэты БССР, поўнасьцю пераклаўшы «Кабарэ» на беларускую мову. Гэта работа абогатліла іх творча і з'яўляецца вялікім укладам у справу далейшага развіцця беларускай савецкай сацыялістычнай культуры. Беларускі народны брат украінскага народа — мае ўсе магчымасці чытаць творы Шэўчэнка на сваёй роднай мове.

Аднак, няправільна будзе разумець падрыхтоўку да юбілея толькі ў гэтым. Такі вузкі пыхлод да справы не можа прынесці камаевай карысці. Да юбілея Шэўчэнка трэба пачаць шырокае падрыхтоўчую работу, уключыўшы ў яе не толькі нашых пісьменнікаў, бібліятэкі, газеты і журналы, культасветны і ўсе мастацкія ўстановы. Толькі пры такой пастаяннай пільнавай творчасці Тараса Грыгор'евіча сродок шырокіх працоўных мас, азнамянення кожнага работача і калгасніка з вялікай спадчынай паэта.

Нельга прызнаць, што творчыя саюзы пісьменнікаў, мастакоў, кампазітараў па сапраўдному арганізавалі падрыхтоўчую работу. Тое, што зрабілі асобныя пісьменнікі, кампазітары, мастакі ідзе ў большасці ад іх асабістай ініцыятывы. Сапраўднае арганізаваная работа яшчэ няма. Дзяржаўнае выдавецтва ў сілу традыцый непаваротліва і конасці дронна рыхтуецца да выдання «Кабарэ», масавых і школьных выданняў тав. Т. Г. Шэўчэнка. Трэба ўжо зараз пачаць і аб акадэмічна, бюлетэнах, агітатараў, якія-б расказалі пра жыццё і творчую дзейнасць Тараса Грыгор'евіча. Кожны культурны чалавек — настаўнік, інжынер, бібліятэкар, арганізм, тэхнік, калгаснік інтэлігент павінен і абавязан быць падрыхтаваным для гутаркі, даклада, інфармацыі аб творчасці паэта, яго слаўнай барацьбе.

Творчасць Т. Г. Шэўчэнка з выключнай сілай уваскрашае ў нашай памяці цяжкае і паднявольнае мінулае. Папулярныя творы яго творы сродок шырокіх працоўных мас, арганізуючы дастойную падрыхтоўку да юбілея, наш народ будзе яшчэ больш гораца любіць свай сьвіна, бо партыя большэвік, будзе яшчэ больш ненавідзець ворагаў працоўных, ненавідзець цяжкае мінулае.

Зараз, калі авяралы фашызм знішчае помнікі культуры, спадчыну перадавых людзей усіх эпох і пакаленняў, юбілей Шэўчэнка ў СССР з'явіцца на новым спадчыніем для ўсяго свету сапраўднага гуманізма большэвік, савецкага народа, сацыялістычнай дзяржавы.

Партыя Леніна — Сталіна вядзе народы СССР да новых і новых вяршынь культуры.

ЗНЕШНЯЯ ПАЛІТЫКА ФРАНЦЫІ

ПРАМОВА БОНЭ У ПАЛАЦЕ ДЭПУТАТАУ

ПАРЫЖ, 26 студзеня. (ТАСС). На пасяджэнні палаты дэпутатаў у прысутнасці членаў урада і большай часткі дыпламатычнага корпуса французскі міністр замежных спраў Бонэ выступаў з прамовай, у якой заявіў:

«Франка-брытанская дружба з'яўляецца кравугодным каменем французскай палітыкі. Абедзве нашы дэмакратыі, — сказаў ён, — маюць аднолькавы імкненні да міру. Характарыстычны франка-германскія адносіны, Бонэ сказаў, што франка-германская декларация з'яўляецца першым этапам да мірнага супрацоўніцтва.

Характарыстычны адносіны Францыі з СССР і Польшчай, міністр указаў, што яны выражаюцца ў пастаянным і цесным кантакце. Абавязальнасць, прынятая Францыяй у адносінах СССР і Польшчы, застаюцца ў сілу.

Бонэ сказаў, што Галіфакс падвердзіў яму абяцанне італьянскага ўрада, данае Англіі, паважыць англа-італьянскае пагадненне — Мы не павернем, — сказаў Бонэ, каб нашым камуністам у Паўночнай Афрыцы пагражалі вамажны фарміраванні на іспанскай тэрыторыі, або на астравах, належаць Іспаніі.

Аб неабходнасці дабівацца, прадаўжаў ён, поўнай «незалежнасці Іспаніі» іоўне поўная салідарнасць у поглядах паміж Францыяй і Англіяй. Французскі ўрад гатуе са сваёй стараны прапанаваць скліканне канферэнцыі дзяржаў, якія маюць тыя-ж імкненні.

ПАРЫЖ, 27 студзеня. (ТАСС). Учора на пасяджэнні палаты дэпутатаў слова атрымаў лідэр сацыялістаў Блом, які заявіў, што калі Інтэрвенцыя ў Іспаніі будзе развівацца, то Францыя будзе хутка працягнуць

яшчэ большы італьянскія патрабаванні. Блом указаў, што пагадненне аб неўмяшанні страціла сваю сілу і Францыя разам з Англіяй павіна перагледзець гэта пагадненне.

Выступіўшы затым комуністычны дэпутат Дзюкло указаў, што фашысцкія краіны хочун раздзяць Іспанію, каб потым напасці на Францыю. Дзюкло заявіў, што комуністы ніколі не патрабавалі ўмяшання ў іспанскія справы, але змагаюцца супроць «неўмяшання» ў тым выглядзе, у якім яго ажыццяўляецца. Дзюкло патрабаваў адкрыцця франка-іспанскай грамадзянскай вайны.

Далей слова было прадастаўлена гавуе ўрада Далад'е. Ён заявіў, што Францыя адкажа катэгорычным «не» на ўсе пагрозы і патрабаванні Італіі.

Пасля прамовы Далад'е палата прыступіла да зачытвання рэзалюцыі і да галасавання. На галасаванне была пастаўлена рэзалюцыя, прапанаваная ад імені радыкал-сацыялісцкай групы палаты дэпутатаў радыкал-сацыялістаў Шыпэры. Гэта рэзалюцыя адбрае палітыку ўрада і адвяргае ўсе дадаткі да рэзалюцыі.

Сацыялістычная група палаты дэпутатаў прапанавала дадаткі аб перагледзе ўрадам пагаднення аб неўмяшанні ў справы Іспаніі.

У сувязі з галасаваннем той частцы рэзалюцыі, дзе гаворыцца, што «палата адвяргае ўсе дабаўленні», Далад'е паставіў пытанне аб давері. За давер'е ўраду галасавала 360 дэпутатаў супроць—224. Урад паставіў пытанне аб давері тэкама ў сувязі з галасаваннем рэзалюцыі ў цэлым. Другім разам за давер'е ўраду галасавалі 374 дэпутаты, супроць — 228.

На франтах у Іспаніі

УСХОДНІ ФРОНТ

Паводле паведамлення агенства «Фолькс» з Хероны (Каталонія), рэспубліканская армія пачынула Барселону, аднаўшы ў горадзе ў поўным парадку. Рэспубліканскае камандаванне адмовілася ад вулічных баёў у горадзе, не жадаючы падвяргаць горад і яго насельніцтва новым выпрабаванням. Апрача таго, супраціўленне ў Барселоне пагражала, па думцы рэспубліканскага камандавання, прывесці к тэму, што рэспубліканскія часткі ў Барселоне маглі аказацца адразанымі ад паўночных раёнаў Каталоніі. Рэспубліканская армія адшляла ў Барселону, захаваўшы свае сілы і боездольнасць. Перагаворваючы боевае часі на поўначы ад Барселоны, рэспублікан-

ская армія рыхтуецца да далейшых абарончых дзеянняў.

Быстрая эвакуацыя ўсёго грамадзянскага насельніцтва Барселоны адзвалася немагчымай з прычыны бесперапынных зваротных дзеянняў італьянскай авіяцыі. Фашысцкі самалёты бесперастанна бомбардыравалі і абстрэльвалі з кулямётнай дарогі ад Барселоны ўздоўж берага мора. У рэзультат гэтых вярварскіх дзеянняў Інтэрвенцыя налічвае сотні афяр сярод беканцаў, якія ў значнай колькасці ўб-ж пакінулі Барселону. Усе мужчыны, здольныя насіць зброю і прадаўжаць барацьбу з Інтэрвенцыяй і мацежнікамі, накіраваны на новыя павішчы, падрыхтаваныя вышэйшым камандаваннем рэспубліканскай арміі.

СТАНОВІШЧА Ў КАТАЛОНИІ

ЛОНДАН, 26 студзеня. (ТАСС). Спецыяльны карэспандэнт агенства Рэйтэр паведаміў з Барселоны, што сёння ў поўдзень італьянскія войскі і войскі мацежнікаў уступілі ў горад. На працягу ночы мацежнікам удалося акружыць горад з усіх бакоў. Ранішай мараканскія войскі занялі Монтжуіч, які знаходзіцца на паўноск ад Барселоны. Адначасова наварскія дывізіі і імпавенны легіён занялі ўзвышша Тымбла, на паўночны захад ад горада. У поўдзень войскі Інтэрвенцыі і мацежнікаў занялі цэнтральную плошчу горада — «Каталонія». Праз некалькі гадзін флот мацежнікаў увайшоў ў Барселонскі порт.

падступаюць да Бардалоны, у 6 мілах ад паўночна ўсход ад Барселоны. Ла Рабасад і Хорта (каля Барселоны) ужо заняты Інтэрвенцыяй.

ПАРЫЖ, 26 студзеня. (ТАСС). Паводле вестак, атрыманых агенствам Фуры'е, рэспубліканскія войскі пакінулі Барселону яшчэ перад уступленнем у горад італьянскіх войск і мацежнікаў.

Сёння ранішай 13 самалётаў мацежнікаў сінгулі шматлікія бомбы на Фігарас, дзе вярз размяшчаны некаторыя міністэрствы іспанскага ўрада і французскае палецтва. Бамбардыроўка, аднак, не нанесла сур'ёзных страт; вестак аб чалавечых афрах пакуль не паступала.

ІСПАНСКІ НАРОД НЕ ЗЛОМЛЕН

ПАРЫЖ, 27 студзеня. (ТАСС). Агенцтва Гаас паведаміла з Мадрыда, што надзеянне Барселоні ўсім не зламала дух насельніцтва рэспубліканскай Іспаніі, якое паранейшаму ўпэўнена ў канчатковай перамозе іспанскага народа над фашысцкімі Інтэрвенцыяй.

жашка голы, але Іспанія не будзе занялена. Наша радзіма — рэспубліка Іспанія не загіне!»

ПАРЫЖ, 27 студзеня. (ТАСС). Агенцтва Эспаль паведаміла з Валенсіі, што ўсе газеты Іспаніі апублікавалі перадавыя артыкулы, у якіх з'яўляецца, што іспанскі народ, не гледзячы на страту Барселоны, у апошнім выніку пераможа фашысцкіх Інтэрвенцыяў.

ГЕРАЦЫЯ БАРАЦЬБА РЭСПУБЛІКАНСКАЙ АРМІІ

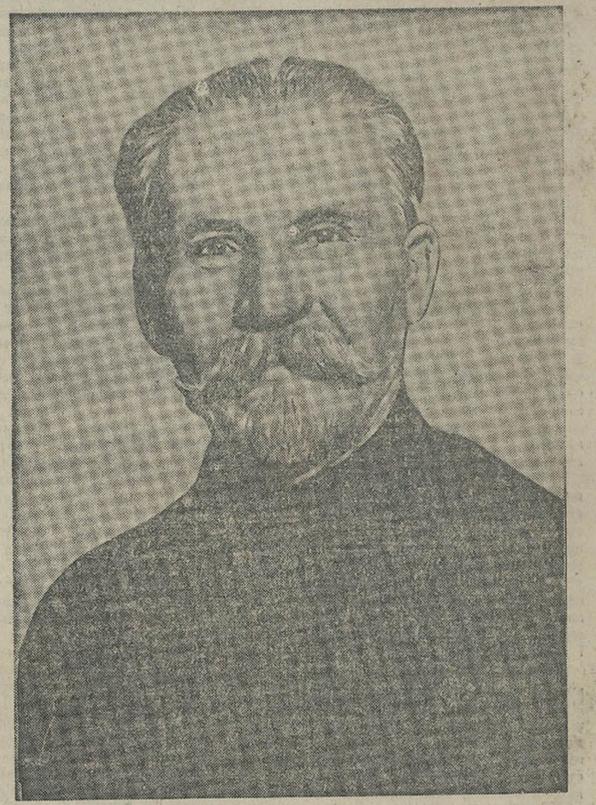
ЛОНДАН, 27 студзеня. (ТАСС). Карэспандэнт агенства Рэйтэр паведаміла з Перпіньяна (на поўдні Францыі), што замежныя ваенныя наглядальнікі адзначаюць супраціўленне рэспубліканскай арміі ў Каталоніі, як высокі герачны подвiг. «Не гледзячы на ад-

ступленне, — піша карэспандэнт са слоў гэтых наглядальнікаў, — дысцыпліна ў рэспубліканскіх войсках не паарушана. Калі-б рэспубліканцы мелі зброю, яны маглі-б яшчэ адстаяць Барселону».

СУТЫЧКА НА ПОЛЬСКА-ЧЭХАСЛАВАЦКАЙ ГРАНІЦЫ

ВАРШАВА, 26 студзеня. (ТАСС). У Польшчы Сіеіны не спыняюцца тэрабрысцкія выступленні, накіраваныя супроць польскай паліцыі і пагражэнняў польскага дэлегацыяна

агенцтва (ПАТ) заяўляе, што з прычыны аднаўлення Індыянаў польскія ўлады прыступілі і далейшаму высяленню «нежаданых імпэмігрантаў» з Цешынскага і Фрыштадскага паветаў,

Тав. ДАРАШЫНІЧ Адам Якаўлевіч — педагог-выдавец Гомельскай сярэдняй школы, Рэчыцкага раёна, удзельнік рэспубліканскай нарады аглята Наркамзема БССР. Фото І. А. Радзішэна. (Фотхроніка ВЕЛТА).

У К А З

ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА СССР

АБ ПРЫСВАЕННІ ЗАВОДУ № 153 ІМЕНІ ТАВ. ЧКАЛАВА В. П. Задвоіліць хадзініцтва калектыва будаўнікоў і работчых завода № 153 прывоіць заводу імя тав. Чкалава В. П.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР М. КАЛІНІН. Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР А. ГОРКІН. Масква, Крэмль, 26 студзеня 1939 г.

УРУЧЭННЕ ОРДЭНАЎ І МЕДАЛЯЎ САЮЗА ССР

27 студзеня Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР тав. М. І. Калінін у прысутнасці рады членаў Прэзідыума ўручыў ордэны і медалі групам таварыстваў, узнагароджаных за ўзорнае выкананне баявых заданняў, за любасць і мужнасць, працяўленыя пры абароне раёна возера Хасяна.

Ордэны і медалі атрымліваюць таварыстваў, узнагароджаных за ўзорнае выкананне заданняў урада па ўмацаванні абароннай магучнасці Савецкага Саюза і за выдатныя поспехі ў баявой, палітычнай і тэхнічнай падрыхтоўцы залучэнняў, часцей і падраздзяленняў Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі.

Следам за тым ордэны ўручаюцца групам камандзіраў Чырвонай Арміі, узнагароджаных у сувязі з XX

У ЦЭНТРАЛЬНЫМ КАМІТЭЦЕ КП(б)У

КІЕВ, 26 студзеня. (ТАСС). ЦК КП(б)У заслухаў даклад сакратара ЦК ЛКНСУ тав. Хаменко аб ходзе раённых канферэнцый і аб падрыхтоўцы да абласных канферэнцый і XI з'езда ЛКНСУ.

ЦК КП(б)У адзначыў, што гарадскія і раённыя канферэнцыі камсомала з усёй сілай дэманструюць агултаванасць радыю ленынскага камсомала вакол большэвіцкай партыі і яе сталінскага ЦК. Заверджана прапанова ЦК ЛКНСУ аб тэрмінах склікання абласных канферэнцый і XI з'езда ЛКНСУ.

XI з'езд ЛКНСУ намечана склікаць 8 лютага 1939 года.

УСЕСАЮЗНЫ ПЕРАПІС НАСЕЛЬНІЦТВА

26 студзеня на ўсіх сельскіх мясцовасцях закончыўся перапіс насельніцтва. Вечарам інструктары-кантралёры прынілі перапісныя матэрыялы ад пачотчыкаў. Паўсямесна адбыліся нарады інструктараў-кантралёраў. На нарадах была яшчэ раз правярана падрыхтоўка інструктараў і дадзены ім указанні, як арганізаваць кантрольны абход.

З усіх раёнаў ВССР паступілі весткі, што ўчора, у першы дзень кантрольнага аходу ў сельскіх мясцовасцях, вышлі на ўчасткі ўсе інструктары-кантралёры. Толькі ў Пleshчанскім раёне два інструктары-кантралёры былі затрыманы райвыканкомам, і таму кантрольны аход не пачаў.

У разле месц выяўляюцца пропускі і памылкі. У Мазыцкім сельсавеце, Жлобінскага раёна, у першы дзень кантрольнага аходу было выяўлена, што перапісныя лісты не запоўнены на трох чалавек.

У гарадах, як вядома, кантрольны аход пачаўся 24 студзеня. За першыя тры дні на гарадах і гарадскіх пасяленнях БССР правярана 1197 шчотных участкаў (каля адной трэцяй часткі ўсёй колькасці шчотных участкаў). Усёго выяўлена 857 пропуская. Найбольшая колькасць пропуская прыходзіцца на Магілёўскую вобласць — 258 чалавек.

У некаторых месцах аказаліся прапушчанымі цэлыя дамы. У Оршы інструктары-кантралёры тт. Кроў і Дзяргачоў выявілі два дамы, дзе жыхары не былі перапісаны шчотчыкамі.

Выяўляюцца і асобныя факты безадказных і проста залучэнных адносін некаторых перапісных работнікаў да сваёй абавязкаў. У Сліжэўскім сельсавеце, Шклоўскага раёна, шчотчыкі Рыбакоў, селяны ў канцелярыі праўлення калгаса імені І Мая, запавуны перапісныя лісты, і потым запавуны перапісныя лісты даў разглядаць сабыным асобам, разгасіўшы тым самым тайну алкаваў. Упраўленне Наргасучоту прапанавала раённаму інспектару неадкладна прыняць Рубакова да судовай адказнасці, як за грубае парушэнне пастановаў урада аб правядзенні перапісу.

Добраўмелая работа інструктараў-кантралёраў абеспечыць узорнае завяршэнне ўсесаюзнага перапісу.

ПАРТЫНАЕ ЖЫЦЦЁ

ПАЛІТЫЧНАЕ ВыхАВАННЕ ЖАНЧЫН

Велізарная палітычная актыўнасць жанчын, якая нагледзецца ва ўсіх галінах грамадскага жыцця — з'яўляецца вынікам ідэйна-выхаваўчай работы партыі Леніна—Сталіна сярод працоўных жанчын нашай краіны. Комуністычная партыя заўсёды аддавала выключную ўвагу палітычнаму выхаванню жанчын.

Таварыш Сталін у справядным дакладзе на XVII з'ездзе партыі гаварыў:

«Жанчыны складаюць паловіну насельніцтва нашай краіны, яны складаюць велізарную армію працы, і яны павінны выхоўваць нашых дзяцей, наша будучае пакаленне, г. зн. нашу будучыню. Вось таму мы не можам дапусціць, каб гэтая велізарная армія працоўных гібела ў цемры і неўцёпі! Вось таму мы павінны вяртаць растучую грамадскую актыўнасць працоўных жанчын і іх вылучэнне на кіруючыя пасты, якія баспрэчную аднак ролю росту нашай культуры».

Совецкі лад даў магчымасць жанчым правесці свае зносіны і таленты, прадставіць сапраўдную роўнасць у жыцці. За год бурнага росквіту сацыялістычнага будаўніцтва ў прамысловасці БССР улілася велізарная армія жанчын. Многія з іх далучыліся да грамадска-палітычнага жыцця і актыўна ўдзельнічаюць у сацыялістычным будаўніцтве.

Менская швейная фабрыка «Кастрычнік» — адна з буйнейшых прадпрыемстваў рэспублікі, дзе працуе каля 2,5 тысяч работчых. Сярод іх больш 70 процантаў — жанчыны. У авангардзе вытворчага калектыва — 160 комуністаў, у ліку якіх 70 жанчын. Комунісцкая арганізацыя аднае 270 чалавек лепшай моладзі. На фабрыцы налічваецца 600 чалавек профсаюзага і грамадскага актыва.

Партыйная арганізацыя выхавала з асяродка работніц выдатныя кадры. Многія жанчыны, былыя работніцы, зараз знаходзяцца на кіруючых пасадах. Напрыклад, тав. Меламед працуе сакратаром парткома, тав. Фрыд — старшынёй фабрычнага тав. Бюро і тав. Дырэктар, тав. Капала — скаржніца ВУ і працуе інжынерам-тэхнікам. Работніца-стаханавіца тав. Сахарова — маладая трайца дзяцей. Яна іх добра выхоўвае і прымае актыўны ўдзел у грамадскай жыцці. Тав. Сахарова выбрала старшынёй педлага камітэта. Не так даўно яе прынялі ў кандылаты ВКП(б). Комсомолка тав. Фрыдман таварыш з'яўляецца маляроў. На вытворчай яна стаханавіца, узнавальнае комунісцкую арганізацыю трэцяга цаха. Такія прыклады можна прывесці дзесяткі.

ЛЕКЦЫЯ ПА ГІСТОРЫІ ПАРТЫ

БЫХАУ. 24 студзеня ў клубе прамысловых адбылася лекцыя, арганізаваная РК КП(б)Б імя Інтэлігентнай горада па другой тэме «Кароткая гісторыя ВКП(б)». Лектар тав. Жыўоў

На фабрыцы праводзіцца вялікая палітычна-выхаваўчая работа сярод жанчын. Між тым рэзультаты яе былі б значна большымі, калі-б партарганізацыя праводзіла ўсю выхавальную работу з улікам асаблівасцей і запатрабаванай пасобных груп работчых.

Вось некалькі фактаў, якія красамоўна сведчаць аб адсутнасці дыферэнцыраванага падыходу да людзей. У партыйнай арганізацыі астатняе па ўзросце 5 членаў партыі — маляроў, былых работніц фабрыкі, якія каля 2-х год не працуюць і толькі таму, што маюць малых дзяцей (т. Чорная, Кружан, Вайнер і інш.). Комуністы, у мінутым актыўныя таварышы, зараз адарваны ад партыйнага жыцця. Па некалькі месяцаў яны не наведваюць партыйных сходоў.

Такія-ж факты ёсць і ў комсомольскай арганізацыі. Больш года іх комсомольцаў-маляроў па сямейных абставінах не працуюць на вытворчай. На комсомольскім ўзроўні яны састаюць, але сходоў не наведваюць і нават не пачынаюць членскія ўзносы. У комсомольскай арганізацыі ёсць 62 комсомольца-маляры, з якімі выхавальную работу амаль не праводзіць. Іх запысы не ўлічаюць. Не займаюцца такімі пытаннямі і фабрычны камітат.

Адсутнасць неабходнай палітычнай работы сярод асобных груп работчых стварае перашкоды развіццю партыі і груп спачувачых. У ліку 45 чалавек, прынятых у партыю ў 1938 г., на аддзяленні кіруючыя пасады ў кандылаты ВКП(б), толькі паловіна жанчын. І гэты тал. калі работч калектыву ў пераважнай большасці складаюцца з жанчын. У групу спачувачых за ўвесь год прынята ўсяго 1 партыйна. Гэта сведчыць аб тым, што партыйная арганізацыя не здолела ўзмацніць вытворчую актыўнасць жанчын. На прадпрыемстве ёсць больш тысячы працэнтна, сотні выдатных актывістаў, а рост партыі і груп спачувачых пракраціць яна неапаздальваюча.

На фабрыцы ў 1938 годзе вылучыла на розную кіруючую работу 37 чалавек, у ліку якіх толькі 14 жанчын. У партыйнай арганізацыі яшчэ адчуваецца бязлітасць і перашкоды з вылучэння жанчын на адказныя кіруючыя пасты.

Працоўная нашай краіны, комуністы, совецкая інтэлігенцыя атрымалі выдатную кнігу сталінскай эпохі «Кароткая гісторыя ВКП(б)», у якой ілюстрацыя і аб'ёмнае ілінаці вытп ба-рацтва і перамог партыі Леніна—Сталіна. Задача партыйнай арганізацыі — пастаянна выхоўваць і ідэйна загартоўваць свае кадры партыйных і не партыйных большасцю. Аднак партком дагэтуль зрабіў вельмі мала ў аказанні канкрэтнай дапамогі самастойна вывучаючым гісторыю ВКП(б). Галоўнейшая асадка партыйнай арганізацыі—усмерна ўзмацніць большасцю выхаванне жанчын у духу совецкага патрыятызма, любові і бязмежнай аданасці сацыялістычнай радзіме, у духу нянавісці да ворагаў народа. Неабходна выкарыстаць усе формы і метады палітычнага выхавання, каб даламагчы жанчым глыбока авалодаць марксісцка-ленінскай тэорыяй.

С. ЛАСНЕУСНІ.

Алматы сакратар партбюро Н-скай часті ВАВА з. Н. І. Зубаў гутарыць з маладымі камуністкі палітрукаў т. Г. Юр'якзюва і Г. Ш. Вагатырыова. Фото Л. Мазалева. (Фотакроніка ВЕЛТА).

МАЛАДЫЯ КОМУНІСТЫ НА КІРУЮЧАЙ РАБОЦЕ

ЧЫРВОНАПОЛЛЕ. Райком партыі смела вылучае маладых камуністаў, прынятых у партыю ў 1938 г., на адказныя кіруючыя пасады ў саветы і гаспадарчыя арганізацыі. Кандыдат партыі тав. Катуняна раней працаваў старшынёй сельсавета, пятер вылучан на меснім гаспадарчым райза. Малады камуніст тав. Ісаченка вылучан старшынёй Мхініцкага сельсавета, а тав. Ісаченкі — старшынёй мясцовага спажывачка таварыства. Трактарысты вылучылі тав. Зякіна, Семчанка, Гаўрыленка зараз працуюць брыгадзірамі трактарных брыгад Чырвонапольскай МТС. Былы тэхнічны работнік райкома комсомола тав. Крычэвскі вылучан на пасаду сакратара райвыканкома. Вылучаныя таварышы апраўдваюць

аказанае ім высокае давер'е. Тав. Зякіна са сваёй брыгадай па рамонт трактараў займае першае месца. Яго брыгада выпускае з рамонт трактараў з аднакай «добра» і «выдатна». Лепшыя прыклады ў рабоце паказваюць і астатнія камуністы-вылучэнцы.

За 1938 г. райпартыйная арганізацыя прыняла ў кандылаты ВКП(б) 37 чалавек і перадала ў кандылату ў члены партыі 10 чалавек. Прыняты ў кандылаты партыі знатыя брыгадзір трактарнай брыгады Чырвонапольскай МТС дэпутат Вярхоўнага Савета БССР Марыя Кузьмінчына Саўчанка і радыка калгаснік-стаханавец калгаса «Трактар» Іван Нікіці Лебедзеў.

А. МАХНАЧ.

Вывучаю ПЕРШАКРЫНЦЫ МАРКСІЗМА-ЛЕНІНІЗМА

Каб глыбока вывучыць «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)», а сур'ёзна і ўдумліва пачаў працаваць з першага раздзела. Да гэтага раздзела прычытаў дадаткова творы Леніна — «Развіццё і стаўленне ў Расіі», «Імпэрыялізм і падзенне прыгоннага права», а таксама прычытаў артыкул у журнале «Прапаганда» — «Крымаея кампанія». Прачытанае ўсё звысокаставаў. Гэты метад работы над кнігай мяне вельмі захапіў. Справа ў тым, што ў тэкс канспектвання я змаглаў прычытаць і ўсю ў рад пытанняў, якія раней слаба разумелі.

Гэты-ж метад прымяні і пры вывучэнні другога і трэцяга раздзелаў. Тут таксама пачытаў артыкулы Леніна: «З чаго пачаць», даклад аб рэвалюцыі 1905 года, «Урок Маскоўскага паўстання» і артыкул таварыша

дзірэктар карміснага аддзялення Дзярбінска.

ЛЕУШУНОУ,

НАРАДА КОМУНІСТАў-КАЛГАСНІКАў

Днямі Вязьмінскі РК КП(б)Б правёў нараду ў камуністаў-калгаснікаў, на якой прысутнічала 50 чалавек. Удзельнікі нарады заслухалі даклад сакратара райкома партыі тав. Жукавіч аб арганізацыі партыі ў калгаснай вытворчай. На даклад выступіла ў спрэчку 14 таварышоў.

У сваіх выступленнях камуністы прад'явілі райкому партыі рад канкрэтных патрабаванняў і асабіва, у галіне арганізацыі дапамогі ў вывучэнні «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)». У гэтых нарадах камуністы-калгаснікі вяселіх даклад тав. Рутчанка аб міжнародным становішчы.

РЭЗАЛЮЦЫІ... ЗАМЕСТ НАСЕННЯ

Нямала прыгожых рэзалюцый і пастаноў вынеслі ўшпкі раённыя арганізацыі аб падрыхтоўцы да вяснянай сяўбы. У гэтых паставах, усталяваліся тэрмы абмалоту, ачысці насення, праверкі на якасць... І ўсё-ж падрыхтоўка да сяўбы ў раёне ідзе яўна неапаздальваюча. Некаторыя калгасы нават не скончылі малабо.

З рук вон дрэнна арганізавана работа па ачышчэнні насення. Графіка работа няма, а там, дзе ёсць, ён не выконваецца. Нават па даных райаэмадэла, праз трыеры прапущана толькі 9,240 цэнтнераў зернавых культур — 47,5 проц да плана і 2,950 цэнтнераў ільня — 56 проц да плана.

У раёне створана 7 асобаў па ачышчэнні насення. Як працуюць зернеачышчальныя машыны, — у зямельным аддзеле (загальны тав. Красоўскі) не ведаюць. Між тым з калгасаў і сельсаветаў паступаюць сігналы, што трыеры і іншыя зернеачышчальныя машыны сістэматычна прастайваюць, няправільна пераіздраюцца з калгасаў ў калгас.

У зернеачышчальным абозе, які зараз працуе ў Пінскім сельсавете, ёсць 2 трыеры, 5 трашчотак і іншыя зернеачышчальныя машыны. Асоба створан у канцы лістапада минулага года. Пры правільнай арганізацыі працы можна было даўно скончыць ачыстку насення па ўсяму сельсавету, але гэтага няма. У калгасах і ўсюды парухаюць графік работы машыны. У калгасе «іе Мяс» (старшыня тав. Хаміна) трыер прастаў 4 дні з-за адсутнасці работчых. 5 дзён прастаў трыер у калгасе «За Уладу Советаў». Нарэшце ён быў перакінут у суседні калгас Імёні Красна, а ў калгасе «За Уладу Советаў» насенне не ачышчана і па гэты час 5 дзён прастаў ільняны трыер ў калгасе «Сармавец» (старшыня тав. Прыстаўка).

Пінскі сельсавет не выключае. Трыеры выкарыстоўваюцца вельмі

дрэнна і ў іншых сельсаветах. Круглаасучная работа іх у калгасах не арганізавана.

Усё гэта паставіла пад пагрозу зрыну забеспячэнне калгасаў раёна высокакачэсным насенным матэрыялам. Досыць сказаць, што ў шасці калгасах Глыбачанскага сельсавета якіх прадставілі ў раённую кантрольна-насенную лабараторыю насенне на першы аналіз, не аказалася гатовай існага насення. У калгасе «Чырвоная Дэвіна», таго-ж сельсавета, 91 цэнтнер насеннага аўса, 37 цэнтнераў ячменю і 16 цэнтнераў ільнянага насення стартына калгаса тав. Мехонь маркуе правольны сяўбу? У калгасе «Буйны колас», Сарочынскага сельсавета, «Ігіант», Заваяўскага сельсавета, — а ўсяго ў 12 калгасах раёна — ільнянасенне заражана павольніцай.

Вельмі марудна ідзе праверка якасці насення. Ужо час пачаць другі аналіз, але 22 калгасы раёна не прадставілі пробы для першага аналізу. Калгасы Зарачанскага, Чароўшчынскага, Вяліка-Доліцкага і іншых сельсаветаў марудзяць з прадстаўленнем сабго насення на першы аналіз у кантрольную насенную лабараторыю.

Кантроль за міжкалгасным абменам сартовага насення ў раёне не ўсталяваўся. Колькі і якіх калгасаў абмянялі, — у райаэмадзеле не ведаюць. Для абмену на сартовае насенне ў калгасе «Ігіант», Заваяўскага сельсавета, прызначана 9 суседніх калгасаў. З іх 8 аўсім не прыступілі да абмену.

Прыведзеныя факты — рэзультат бязлапотнасці з боку раённых арганізацый, у першую чаргу райаэмадзела, і бар'ябе за ўсталяванне ўраджаю. Ушпкі райвыканком — старшын тав. Лучына і райком КП(б)Б — сакратар тав. Пероў пакуль што вядуць бар'ябу за ўраджаі да прыгожых пастаноў і рэзалюцый.

В. АСТРОЎСНІ.

Парушаюць СТАТУТ СЕЛЬГАСАРЦЕЛІ

У Дубровенскім раёне ва многіх калгасах ішча да гэтага часу нагледзецца па грубым парушэнні статута сельгасарцелі.

Старшын калгаса Імёні Карла Маркса, Нова-Лухінскага сельсавета, тав. Святкіна раскоўвае калгасныя сродкі на свой погляд, не прытрымліваючыся шаптарыса. У выніку, па артыкулу — пакушка пробнага інвентару — перараскоўвана 992 руб., а па іншых артыкулах — 1.336 руб. Для найму работчых сілы ў калгасе «Новая вёска», Чарнаручанскага сельсавета, затрачана 3.240 руб., у той час, як у адпаведна ў вясельнае вольнае ёсць сваёй работчых сілы. Усе гэтыя блэматына расстрачаныя сродкі павінны былі быць разаммераваны на праданні калгаснікам.

У Дабровенскім сельсавете 12 калгасных гаспадарак маюць жытнё ў сваім карыстанні вышш колькасці, прадукцыйнага статутам сельгасарцелі, а некаторыя трымаюць яшчэ коней. Так, калгаснік сельгасарцелі «Сталінскі прыліў» Андрэй Хадарэнка мае каня.

Вынаходка калгасніка Лук'янава

Вядомы вынаходца—калгаснік сельгасарцелі «Веларусь», Шклоўскага раёна, тав. Лук'янаў вынайшоў ільнямадларню, якая мае 8 валаў, размешчана на вугру цыліндра вялікага барабана. У машыне — 2 работчыя месцы, абслугоўваюцца яна 8 чалавекамі. У мінутым годзе гэта малатарня вырабаўвалася ў калгасе «Перамога», Шклоўскага раёна. У параўнанні з малатарнямі Хатулёва і «Эліз» новая ма-

шына дэз значна павышэнне прадукцыйнасці працы, абмалачваючы ў гадзіну тону снапоў. Янаш абмалоту высокая. Станоўчую аднак даў вынаходцы тав. Лук'янава і Усеагульна інстытуту ільня.

Па рэспэнт тэхнічнай нарады Наркамзема БССР аблета булзе выпушчана 50 пробных малатарных канструкцый Лук'янава.

ЗА ВЫСОКУЮ ПРАДУКЦЫЙНАСЦЬ ПРАЦЫ ў КАЛГАСАХ

В. І. Ленін у рабоце «Валікі пачынаюць»: «Прадукцыйнасць працы, гэта, у агульнаму выніку, самае важнае, самае галоўнае для перамогі новага грамадскага ладу. Камітэтам стварыў прадукцыйнасць працы, якая значна пры прыгонісці. Капіталізм можа быць зацяткова пераможан і булзе канчаткова пераможан тым, што сацыялізм стварае новую, значна больш высокую прадукцыйнасць працы». (Том XXIV, стар. 342).

Таварыш Сталін у сваім выступленні на першай нарадзе стаханавіц прамаўляючы і чыгуначнага транспарта, развіваючы вучэнне Леніна гаварыў: «Чаму можа, павінен і абавязкова перамога сацыялізм капіталістычную сістэму гаспадаркі? Таму што ён можа даць больш высокую ўзроўню працы, больш высокую прадукцыйнасць працы, чым капіталістычная сістэма гаспадаркі. Таму, што ён можа даць грамадству больш прадуктаў і можа зрабіць грамадства больш багатым, чым капіталістычная сістэма гаспадаркі».

З гэтых палажэнняў Леніна і Сталіна мы бачым, якое значэнне мае прадукцыйнасць працы. Такім чынам вывучэнне прадукцыйнасці працы ў калгасах, намяненне шляхоў для далайскага яе росту мае вялікае значэнне. Аднак трэба сказаць, што вывучэнне гэтых пытанняў эканамістамі і асобнымі навукова-даследчымі ўстановамі вельмі запозвалася.

Прадукцыйнасць працы ў калгасах у параўнанні з дробнай аднаасобнай селянскай гаспадаркай значна ўзраста. На аднаго працаздольнага ў бяляцка-саражанскіх гаспадарках у 1925—26 г. дае вытваралася 4,6 цэнтнера збоў і 11,9 цэнтнера бульбы.

У 1937 годзе ў калгасах на аднаго

работніка прыпадла, прыкладна, у тры разы больш прадукцыі, чым у бяляцка-саражанскіх гаспадарках да калектывізацыі. Так, у Менскім раёне па 184 калгасах у сярэднім на аднаго работніка ў 1937 годзе атрымалася па 12,4 цэнтнера ярава або 269,6 проц у параўнанні з аднаасобнымі гаспадаркамі да калектывізацыі, бульбы — 84,9 цэнтнера на аднаго работніка або 293,3 проц. Па Аршанскаму раёну зернаваа прадукцыя на аднаго работніка ў калгасе за 1937 год вырасла на 273,9 проц., па бульбе — на 266,4 проц.

У гэту прадукцыю не ўваходзіць прадукцыя ад паласобнай гаспадаркі калгасніка.

Гэтыя даныя паказваюць, як ігігантыка вырасла прадукцыйнасць працы ў калгасах, якую велізарную перавагу маюць калгасы перад дробнай селянскай гаспадаркай.

Такі велізарны рост прадукцыйнасці працы з'яўляецца рэзультатам сацыялістычнай перабудовы дробнай селянскай гаспадаркі, якая была аснована на адвольнай нізкай тэхніцы, на ручной працы. Буйная сацыялістычная селянская гаспадарка аснована на высокай перадавой тэхніцы, на механізаванай працы, на даных перадавой навуцы.

З пераборкай дробнай селянскай гаспадаркі ў буйную сацыялістычную карыным чынам змяніліся ўмовы вытворчасці, рэзка вырас матэрыяльны ўзровень калгасніка селянства, назваўся ліквідавана бядата, велізарны скар працоўнага сялянства атрымал магчымасць жыць шчаслівым, зможным жыццём. У гэтым — вялікая ўмова росту прадукцыйнасці працы ў калгасах.

Не ва ўсіх калгасах прадукцыйнасць працы стаіць на аднолькавым

сярэднім да групы самай высокай прадукцыйнасці працы.

Стаханавіц рух з'яўляецца асноўным важнейшым шляхам павышэння прадукцыйнасці працы. Такім чынам, для забеспячэння буйнага росту прадукцыйнасці працы ў калгасах неабходна найвышэйшым чынам распаўсюдзіць вопыт стаханавіцаў, усмерна развіваць стаханавіц рух.

Затым вынікае важная прычына высокай прадукцыйнасці працы з'яўляецца МТС. Вось што паказваюць даныя па ступені абслугоўвання МТС калгасаў з розным узроўнем прадукцыйнасці працы. Калі ў першай групе калгасаў МТС узарала толькі 30 проц узорна 16,2 проц. Калі ў першай групе машынамі МТС высязна яравых зернавых культур 2,9 проц., то ў другой—5,5, а ў трэцяй—13,8 проц.; азімых аднавелла—5,4 проц., 10,4 проц. і 19,2 проц. Амалочана МТС у першай групе 33,0 проц., у другой — 48,0 проц. і ў трэцяй — 64,9 процанта ад усяго намалочанага зярна ў калгасе.

Такім чынам мы бачым, што ў групе з высокай прадукцыйнасцю працы вышэй улазельная вага работ МТС. Гэта значыць, што МТС дапамагаюць павышэнню прадукцыйнасці працы.

Вялікае значэнне ў павышэнні прадукцыйнасці працы мае аграцэхніка. Трэцяя група калгасаў, г. зн. група з самай высокай прадукцыйнасцю працы, мае больш высокую аграцэхніку. Калі культурныя і пераваранне збоў у першай групе састаўляе 75,9 проц., то ў другой — 77,2 проц., а ў трэцяй—90,4 процанта. Калі ў першай групе сартавыя пасевы жыта складалі 19,3 процанта, то ў трэцяй—24,6 проц. Азімай шпаныц аднавелла—28,4 проц. і 44,7 проц.; бульбы—2,5 проц. і 28,2 проц.

У калгасе Імёні К. Маркса, Аршанскага раёна, аршанскага А. Келрава выхавала многа стаханавіцаў, якія даюць высокую паказальнік сваёй работы як у наладжэнні, так і ў жытвелагоддзі. Усе гэтыя калгасы адво-

364,6 проц. да першай. Гэтыя факты гавораць аб тым, што высокая аграцэхніка спрыяе павышэнню прадукцыйнасці працы ў калгасах. Неабходна на шыры ўкараняць найвышэйшую аграцэхнічную мерапрыемства, шырока ўкараняць вопыт стаханавіцаў у вобласці аграцэхнікі.

Таварыш Сталін гаворыць, што кадры, якія авалодалі тэхнікай, рашаюць усё. З гэтага пункту следжэння вынікае цікава разглядзець характарыстыку калгасу ў групах калгасаў з рознай прадукцыйнасцю працы. Мы ўзлілі старшын калгасаў, брыгадзіраў, загалюкаў фермамі і бухгалтараў-раўнававаў. У першай групе калгасаў з гэтых работнікаў прайшлі спецыяльную падрыхтоўку 34,5 процанта, у другой групе — 37,9 проц. і ў трэцяй — 49,5 процанта. Такім чынам, мы знаходзім, што кадры найбольш падрыхтаваны ў калгасе з самай высокай прадукцыйнасцю працы.

Таварыш Сталін указаў, што адна з прычын узнікнення стаханавіцкага руху з'яўляецца паліпшэнне матэрыяльнага становішча працоўных. Жыць стала лепш, жыць стала вяселей, а калі вясела жыцця, работа спорна. Значыць, рост матэрыяльнага ўзроўня з'яўляецца адной з прычын высокай прадукцыйнасці працы. З другога боку, рост матэрыяльнага ўзроўню, рост мажнасці з'яўляецца вынікам высокай прадукцыйнасці працы. Гэта павяржана і даныя па вышэйпрыведзеных групах калгасаў з рознай прадукцыйнасцю працы. Так, калі даход на аднаго елака ў першай групе калгасаў прыняў за 100 процанта, то ў другой ён булзе роўны 151,4 процанта, а ў трэцяй — 216,9 проц. Па вышэй збоў на прададзень трэцяя група да першай булзе складала 141,2 проц., а па сарохах — 300 процантаў.

Усё вышэйпаказанае паказвае, чаму ў адных калгасах прадукцыйнасць працы значна вышэй, чым у іншых і якія галоўнейшыя мерапрыемствы неабходна правесці для павышэння прадук-

І. ЧАРНУСНІ, старшы навуковы работнік Інстытута сацыялістычнай селянскай гаспадаркі Акадэміі навуў БССР.

Напярэдадні 125-годдзя з дня нараджэння Тараса Грыгор'евіча Шэўчэнкі

ВЯЛІКІ УКРАЇНСКІ ПАЭТ-ДЭМАКРАТ

Т. Г. ШЭЎЧЭНКА

ЮРАДЗІВЫ

У пні фельдфебеля-цара
Капрал Гаўрылавіч-Бязруцкі
Ды унцер п'яны Доўгаруцкі
Украйнай правлі, Добра
Яны ці мала натварылі,
Ці мала людю агалілі
Служыўшы ў царскіх унцерах,
А вельмі стрыжаны Гаўрылыч
Удвох з эфрэйтарам малым
Ды жывым, нішчыць удалым,
Людзей васьмь так ламунтравалі,
Што нат фельдфебеля здзіўлялі
І маршыроўкай іх і ўсім,
І сдобрачына прэбывалі
Заўжылі к эфрэйтарам сваім.
А мы глядзелі і маўчалі
Ды моўчкі чухалі чубы.
Надмы, подлая раба,
Падножкі царскія, лакеі
Капрала п'янага! Не вам,
Не вам, у выштытай піўрэ!
Даносчыгі і фарысеі,
За праўду, за святую стапу
І за свабоду Распінаць
Вы навучыліся брат брата!
О род нічэжны, род прахляты,
Калі ты выдхнеш? Калі
Мы дачакаем Вашынгтона
Ды з новым, правільным законам?
А дачакаем калісь!
Не соти вас, а вас мільям
Палая, дудебаў і драўляя
Гаўрылыч гуць во время оно;
А вас, майх святых кія,
І вапшы прыгажунь кінах
Адаў і свамі прэфасам п'яным
У наймічкі сатрал-капрал.
Вам і ўсёброўна. А між вамі
Знапшоўся-ж нейкі васьмь праява,
Якісьці там арыгінал.
Што ў морду дупуну капрала —
Ды у царке. І ўсё праява,
Як на сабаку.
Талы, дурныя, і вам было-б
На гада вышці з сагачамі,
А вы служыліся...

Ен царства ўсё апаламіў;
Сатрала морду ён пабіў.
А вы дурныя, гэтым часам,
Пакуль нядужае капрал,
Вы абясылі юрадзівым
Святога рышара! Жалівы-ж
Фельдфебелі ваш Сардалапах
Паслаў на катаргу святого,
А па пабітага старога
Сатрала «незаўжылі» ён стаў
Прыхільным вольмі.
Больш лічог
Не скроў ён, і драму
Глухімі, цёмнымі радам!
На сметнік вынеслі. А я...
О зорка ясная мая!
Вядзеш мяне з турмы, з няволі,
Якраз на сметнічак Мівольці,
І свеціш, і гарыш над ім
Агнём нябачным і святым,
Ды жыватворным, а з-пад гною
Слупом ўстае перада мною
У бязбожных справах уладар...
Ты творца зла, бязбожны цар,
Ты праўду закатаў глыбока!
А ўсёйдупчае ты, вока!
Ці ты заўважыла звысоку,
Як сотымі ў кайданах гвалі
У Сібір нявольнікаў святых,
Як мардавалі, распіналі
І вешалі? А ты не знала?
І ты ўзралася на іх
І не аслепла? Вока, вока!
Не дужа бачыш ты глыбока!
Ты спіш ў кісе, а цары...
Ды чорт іх, тых цароў паганых!
Няхай злаюцца ім кайданы,
А я памчуся ў Сібір,
Аж ва Байкал; праўду ў горы,
У вяршчы цёмныя і ў норы
Без дна глыбокія, і вас,
Варачыбіты светое волі
Ад цемры, чалу і з няволі
Царам, людзям і на паказ
На свет вас выведу надалай
Радамі доўгімі ў кайданах...
Ніжы Ноўгарад, 1857.
Першаляў ПЯТРУСЬ БРОУНА.

Т. Г. Шэўчэнка. Літаграфія на мал. Борана.

Памяці вялікага паэта

Да значнай даты — 125-годдзя з дня нараджэння вялікага народнага украінскага паэта і мастака Т. Г. Шэўчэнкі, якая будзе адзначацца савецкай грамадскаю ў сакавіку г. г., — пісьменнікі, кампазітары і мастакі БССР ужо падрыхтавалі і рыхтуюць рад літаратурных, музычных і мастацкіх твораў.
Паэтычныя творы, прысвечаныя вялікаму украінскаму паэту, напісалі Я. Колас, П. Броўка, М. Клімковіч, Артыкулы аб ровных этапах творчасці вялікага паэта пішуць таксама Я. Колас, А. Кучар і іншыя.
Перавладзен на беларускую мову і да юбіля выйдзе з друку відомы зборнік песень і паэм Тараса Шэўчэнкі «Кабзар».
Кампазітары Е. А. Туранюў, А. В. Багатыроў, Н. Н. Шчаглоў, П. П. Падкавыраў, М. Е. Крошнер, Н. І. Аладаў, А. К. Кірмаў і Д. А. Лукас напісалі рад сольных і харавых песень на пераводныя і арыгінальныя тэксты Т. Г. Шэўчэнкі.
Мастак В. В. Волкаў рыхтуе партрэт вялікага народнага украінскага паэта.

Т. Г. ШЭЎЧЭНКА

ЧОВЕН

Вечер в гэем размаўляе,
Шпача з асаюю;
Плыве човен па Дунаю
Адзін за вадою.
Плыве човен вады повен,
Ніхто не прыкмэціць,
І хто спыніць?—Ужо рыбалкі
Няма ўжо на свеце!
Паллы човен аж у мора,
Яно загубыла.
Пагулялі горы-хвалі
І шпэчак не стала!.

Шлях не доўгі,—які чоўну
Да сіняга мора
Сіраціне на чужыну,
А там—і да гора.
Пагуляюць людзі нібы;
Халодныя хвалі;
Надзівяцца сабе потым,
Як сіротка плача,
Смытай потым—дзе сіротка?
Нэ чуў і не бачыў...
Пецярбург, 1841.
Першаляў ЯНКА КУПАЛА.

Мінаюць дні, мінаюць ночы,
Мінае лет; паліцаці
Ліст пажайцельны; гасюць вочы,
Заснулі думы, сэрца спіць.
І ўсё заснула... І не знаю,
Ці я жыў, ці дажываю,
Ці так бадзюся за грэх,
Бо ўжо запіх мой плач, мой смех.
Доля, дзе ты? Доля, дзе ты?
Мне хоць-бы якую!
Калі добрай, бог, шчадуеш,
Дай хоць алу, алу!
Спаць не дай ты хадзятчаму,
Астудзіцца сэрцам,
І гігнаю калодау
Валіцца на свеце.
А дай жыцц, сэрцам жыцц,
Як брат, загавора.

І людзей любілі,
А калі не... то прахлінаць,
І свет запалілі!
Страшна ў ланцугі ўпаці
Канаць у няволі,
А шчэ горай — спаці, спаці,
І спаці на волі.
І заснуць, заснуць навекі,
І следа не вінуць
Нікага: аднольвава —
Ці жыць, ці агінуць!..
Доля, дзе ты? Доля, дзе ты?
Мне хоць-бы якую!
Калі добрай, бог, шчадуеш,
Дай хоць алу, алу!
21 снежня 1845 г.
Першаляў З. БЯДУЛЯ.

Н. МАРКЕВІЧУ

Бялдурыста, арол сівы!
Добра табы, браце, —
Маеш крылле, маеш сілу,
Есць калі лятаці!
Цяпер ляціш на Украіну —
І пакажы нам, братце,
Паліцеў-бы я з табою,
Самуючы ў полі:
Я чужы тут, адзіноці,
І на Украіне
Сірата я, мой галубе,
Як і на чужыне.
Чаго-ж сэрца б'ецца, рвецца?
Я там адзіноці!
Адзіноці... А Украіна,
А той стэп шырокі!
Там павее вечер буйны;
Як брат, загавора.

Там у полі доля, воля;
Там сіняе мора
Выйгрывае, хваліць бога,
Тугу раганяе;
З буйным ветрам там магілы
У стэпе размаўляюць.
Размаўляюць такім ладам,
Самуючы ў полі:
«Было калісь, ды мінула,
Не вярнецца болей!»
Паліцеў-бы я, паслухаў;
Заплакаў-бы з імі,
Ды бач! Доля прыказала
Між людзьмі чужымі.
(1840, 9.V).
С. Пецярбург.
3 украінскае мовы пераляў
ЯНКА КУПАЛА.

Т. Г. ШЭЎЧЭНКА

ХУСТКА

У надзюлю нэ гуляла
Ды на шойкі зарабляла,
Ды хусціны вышывала,
Вышываючы сцявала:
«Хусціначка, маржана,
Вышываная!
Выгантун, палерую,
А ён мяне палалеу...
Хусціна мая,
Малываная!
Задзівяцца ўранку людзі,
Што ў сірата хустка будзе
Мярэжаная,
Малываная.
А я коу распяляю,
З сваім мілым пахаджаю,
Долечка мая,
Матанька мая!»
Вось так яна вышывала,
У вакенца паглыгала,
Ці не згледзіць крутарогі?
Ці не ілзе чумаг з дарогі?
Ілзе чумаг з-за Ціману
З чужым дабром, змардаваным
Чужым валю паганам,
Паганяючы, сцявае:
«Доля мая, доля!
Што ты не такая,

Як доля чужай?
Ці я г'ю, гуляю?
Ці сілы не маю?
Ці да ілзе сваіх дараў
Я не пасылаю?
Вось у мяне дары —
Мае вочы-чары.
Малую маю сілу
Багаты купілі.
Мо' без мяне і дэўчыну
З іншым заручылі.
Навучы-ж ты мяне, доля,
Гульні навучы!
Ды я заплакаў, бедатына,
Стэпам ілзуць.
Ой, застануў сівы пугач
У стэпу на магіла.
А ў дарозе чумаченькаў
Журба атуліла.
«Дазволь ты, наш атамане,
Калі сцяга стаяці —
Панясём мы таварыша
У сіло прычашчачы.
Спавадзілі, прычашчалі,
Знахароў пьталі —
Ды дарэмна — з нязлечаным
Пахалі далей.
Ці то праца загубіла

Малую сілу?
Ці ў разлугі нуды-гора
Яго з ног аваліла?
Ці насалі людзі ліха
Яму, малодому,
Што прывезлі яго в Дону
На вое дадому.
Праціў бога, каб дэўчыну...
Хоць сіло пачатын, —
Ды не ўпраціў, Пахавалі,
Ніхто й не заплача.
Пастанілі грамадою
Крыж над сіратам
І... канчана... Як выліна,
Як ліст над вадою,
Свят палінуў казаченька,
Усё забраў з сабою.
А дэ-ж тая расштыта
Шоўкам хусціна?
А дэ тая высьбала,
Дэ-ж яна, дэўчына?
Уп' на новым крыжы хутоў
Вечер разывае,
А дэўчына... у малыхках
Косу распяляе.
Першаляў ЯНКА КУПАЛА.

Малюнак Т. Г. Шэўчэнкі «Арышт Пугачова». Рэпрадукцыя (Фотакроніка ТАСС).

«Шэўчэнка сярод прыгонных» — вершы мастака Носіна, дэяні знаходзіліся ў Кіеўскім музеі Шэўчэнкі. Рэпрадукцыя Острэйко (СФ).

Вялікая сам'я народаў Савецкага Саюза рыхтуе святкаваць 125-годдзе з дня нараджэння украінскага паэта-рэвалюцыянера Тараса Грыгор'евіча Шэўчэнкі. Тарас Грыгор'евіч нарадзіўся да той плейны вялікіх людзей, якія, дэючы крэфной сувязі з працоўным народам, дэючычы веры ў яго сілу і няломнае імкненне да волі, — маглі прабачыць канец жудаснай ночы панавання эксплуатацятараў, прабачыць свабоду зару вольнага жыцця. Гістарычныя ўмовы іх часу не давалі ім магчымасці прабачыць канкрэтным абрысам будучага, але яны ведалі, што не загіне дарам кроў лепшых сыноў народа. Гэта падтрымлівала Тараса Грыгор'евіча ў яго гераічнай барацьбе супроць кацарнага эпохі Нікалая I, чыя цяжкая кацарная лапа дупыла ўсё жыццё вавокал.
Вялікі многанапавальны народ з любоўю ўпаноўвае імёны барацьбітоў за лепшую долю працоўных. Іх магучыя слова, прыклад іх жыцця абуджа да барацьбы думку і волю, заклікае да барацьбы супроць прыгонства, супроць царства.
Вострае слова Пушкіна, Некрасава, Лермантава, Шэўчэнкі, Добралябола, Чарнышэўскага — і пасля іх смерці — разліла царым і яго апору. Вялікія паэты-дэмакраты аказаліся сучаснікам і нам — людзям савецкай эпохі, завіршышчым іх барацьбу і стварышчым краіну «племнотельнаго счасця». — пра якую яны марылі. Народ ніколі не забудзе сваіх паэтаў, тым больш не забудзе Шэўчэнкі.
Т. Г. Шэўчэнка нарадзіўся 25 лютага (9 сакавіка па н. ст.) 1814 года ў вёсцы Кірылаўцы. Ён быў сынам прыгоннага селяніна. Сямі год ён астаўся круглым сіратам: катаржана прыгоннага прапа на паню Энцельгардтаў загнала яго бацьку ў магілу. З васьмі год па чалавек катаржана жыццё самага паэта: 2 год ён служыў у мясцовага дзяка «у навуцы» — наоў валу ў яго школу, дапамагаў у гаспадарцы, рэштку

мастацкім словам народнага паўстанні дэюкага мінулага на Украіне і пад сіягам сваёй сваяцённай нянавісці пад паню-прыгоннікаў навеў іх эню ў бой, каб навучыць народ, як распраўляцца са сваімі прыгнатыкамі. Ён намаляваў суровую рэалістычную карціну народнага прыгнату на Украіне:
«Буйн глянэ: у тым раі, што ты назідаз,
Падраю свету з калекі адмысоў!
Са скруай здымаюць, бо нечым абуць
Княжат недалеткаў. А вузь распінаюць
Удаву ва палаткі, а сына куюць,
Адзінага сына удавы бедачыні.
Надзюе яго — і ў саллаты злаюць.
Усё роўна — апошні! А вузь до пад тынам
Алупла дэятка, галодная мр.
А маці пшаніцу на паншчыне жно.
Шэўчэнка разумее, што царскі лад-гата лад памешчыкаў-прыгоннікаў і што бог — сныбены цар — добрая зброя ў руках зямнога цара і памешчыка. Ён дакоруе стрэлы сваёй гнелю і нянавісці да абодвух цароў. У вялікім вершы «Каўказ», алідаючы Каўказскія горы, «васяеныя горам, палітыя крывёю», — Шэўчэнка з вялікім гнявам кажа:
«...Лігто касцімі
Людзей муштраваных не мала,
А слёз! Крыві! Тут паліцаці
Усё імператараў бы стала,
З дзямімі і ўнукамі ўтаніць
У слыхах ўловок. А дзювожыч
Правітыя тайна сярэд ночы,
А мацерак гарачых сёўе,
А бацькавых старых, крывавых
Не ракі! — мора разлілося,
І мора вогненнае! Слова
Хартам, і гончым, і перарам,
І нашым бацьшчам царам
Слава!».

яшчэ большай кары, пісаў ён свае рэвалюцыяна-дэмакратычныя вершы і перапісаў дробнымі літарамі ў малюсенькіх сшытках, які хаваў у халаве салдацкага бога. Чатыры такіх сшыткаў захоўваюцца і зараз у Кіеве ў Інстытуце літаратуры імені Шэўчэнкі. У гэтых сшытках усё тая-ж прагнасць волі, уся тая-ж сваяцённая нянавісць да паню і цароў.
Дэсцігадзювая салдацкіна не аламала дух Шэўчэнкі, але аламала яго багатырскае асяроўе. Усё свае астатнія сілы ён аддаў за сваю любімую справу, аддаў за справу працоўных.
Усё творчасць Шэўчэнкі праізава лаобюю да народа. Вобразы прыгонных сялян, вобраз высювай дзюаціны нарысаваны ім з выключнай сілай, з выключным патушчэм і цёплым. Кадрына, Марына, Оксана — гэтыя вобразы назавесды асталіся ў літаратуры, як помнік вялікага чалавечка сэрца паэта-гуманіста.
Ён паказаў нямерную перавагу людзей працы над тунцямі і паншчамі. Ён высюа Узняў дэюсцінаства чалавеча, дэюсцінаства працоўнай жанчыны, і ў гэтым ён быў палярэлікам той справы, якую зрабіла вялікая сацыялістычная рэвалюцыя.
Шэўчэнка быў паэтам-інтэрнацыяналістам. Яго любюю да Украіны была часткай любюю да ўсёх прыгнечаных вялікай стурмы народаў — тагочаснай Расіі — у якою:
«...слад малаванна да фіна
На ўсёх мовох усё маўчыць».
З вялікім замілаваннем ён гаворыць аб рэвалюцыянерах усёх нацыянальнасцей, асланых царызмам у Сібір, вялікім гнявом гаворыць аб несправілівым царызмам над каўказскімі горнымі Шэўчэнка браў пад абарону прыгнечаных царызмам кіргізаў, Разам з Чэр-

